

ZO 07.10.18 - CONCERTZAAL

ANTWERP SYMPHONY ORCHESTRA

O.L.V. PHILIPPE HERREWEGHE

STEFAN JACKIW (VIOL)

Troost, liefde en
een massief violconcerto

CCHA.BE

ZO 07.10.18 - CONCERTZAAL

**ANTWERP
SYMPHONY
ORCHESTRA**

O.L.V. PHILIPPE HERREWEGHE

STEFAN JACKIW (VIOOL)

Troost, liefde en
een massief vioolconcerto

PROGRAMMA

Samuel Barber ⁽¹⁹¹⁰⁻¹⁹⁸¹⁾

Adagio for strings

(op.11, 1935-36 voor strijkkwartet – orkestratie uit 1936)

Robert Schumann ⁽¹⁸¹⁰⁻¹⁸⁵⁶⁾

Symfonie nr. 1 in Bes, 'Frühlingssinfonie' op.38 (1841)

I. Andante un poco maestoso-Allegro molto vivace

II. Larghetto

III. Scherzo. Molto vivace

IV. Allegro animato e grazioso

Ludwig Van Beethoven ⁽¹⁷⁷⁰⁻¹⁸²⁷⁾

Violconcerto in D groot, op. 61 (1806)

I. Allegro ma non troppo

II. Larghetto

III. Rondo. Allegro

SAMUEL BARBER

Adagio for Strings

Kan er nog iets verteld worden over het het meest gespeelde werk van de Amerikaanse componist Samuel Barber?

Het is een bewerking voor strijkorkest van het middendeel (Molto adagio) van zijn driedelige Eerste strijkkwartet uit 1936.

De componist verklaarde dat het was geïnspireerd op de *Georgica* van Vergilius. In januari 1938 stuurde Barber de partituur naar de dirigent Arturo Toscanini. Hij stuurde het stuk terug naar afzender zonder commentaar, waardoor Barber geïrriteerd raakte. Hierop liet Toscanini -die om zijn fenomenaal geheugen bekendstond- via een vriend weten dat hij het stuk al in zijn geheugen had opgeslagen.

De première vond plaats op 5 november 1938 in een radio-uitzending vanuit het Rockefeller Center in New York door het NBC Symphony Orchestra onder leiding van Toscanini. Door de langzame, slepende strijkerslijnen en de toonsoort bes-klein klinkt het stuk droevig.

Het is dan ook een 'klassieker' bij begrafenissen, crematies en herdenkingen.

Barber bewerkte het stuk in 1967 ook voor achtstemmig koor op de tekst van het *Agnus Dei*. Ook dit werd beroemd en wordt vaak gezongen. Het koorarrangement gaat tot in extremen van wat met de menselijke stem mogelijk is, dynamisch (zacht tot hard) en ook qua stembereik. De baspartij gaat tot zeer lage tonen en de sopraanpartij tot uitzonderlijk hoge tonen. Het *Adagio for Strings* werd vooral beroemd doordat het op verzoek van first lady Jacqueline Kennedy op 25 november 1963 werd gespeeld in een nationaal uitgezonden radioconcert ter nagedachtenis aan de drie dagen eerder vermoorde president John F. Kennedy. Het hoort niet bij de trivia-onderwerpen, maar Oliver Stone maakte het stukje tot een waar personage in zijn film *Platoon*.

Interessant is het om het verhaal te vertellen, of liever de context, waarin Barber de zomer doorbracht, waarin hij zijn *Eerste Strijkkwartet* schreef. Hij las toen de *Georgica*, de lofzang op het boerenleven van de Romeinse dichter Vergilius. Het laatste deel ervan bevat ook de mythe van *Orpheus en Eurydice*, het verhaal van de zanger die op

hun trouwdag zijn geliefde verliest door een slangenbeet. Zou deze mythe aan de basis hebben kunnen staan van Barbers *Adagio for Strings*? De noten klimmen in het begin immers aarzelend omhoog alsof iemand in het donker zijn weg zoekt, een tocht die eindigt in een wanhoopskreet, en vervolgens wegebt met enkele laatste passen naar boven: misschien Orpheus die in alle eenzaamheid de rest van de weg naar het aardoppervlak moet afleggen. In ieder geval: Barber leek te beseffen dat hij een klassieke hit in handen had.

BRON: WIKIPEDIA EN CLASSICSTOGO

LUDWIG VAN BEETHOVEN

Vioolconcerto in D, opus 61

De eerste jaren van de negentiende eeuw waren een opmerkelijk vruchtbare tijd voor Ludwig van Beethoven. Onder meer de *Razumovsky*-kwartetten, de *Vierde Symfonie*, het *Vierde Pianoconcerto*, de *Waldstein* en de *Appassionata pianosonates* en het *Vioolconcerto in D* vloeiden uit zijn pen. Deze werken vallen allen op door hun monumentaal karakter. Het wordt langzamerhand duidelijk dat Beethoven zijn stempel zal nalaten op de ganse westerse muziekgeschiedenis. In deze evolutie neemt de concertante vorm een belangrijke plaats in. Vooral de piano staat hierin centraal. Plannen voor een zesde pianoconcerto werden gestaakt, maar de vijf pianoconcerti die Beethoven schreef, kunnen op één lijn geplaatst worden met die van Mozart. Het *Vioolconcerto in D* werd een parel in het genre. Beethoven vertrok met de concerten vanuit het klassieke schema dat Mozart hanteerde, maar voegde er een hoop extra elementen aan toe. De tutti's bij de aanvang van de concerten maakte hij langer, waardoor meer spanning opgebouwd wordt en de intrede van de solist des te meer opvalt. Beethoven probeerde tevens de eenheid tussen de delen te verstevigen. In de laatste concerten zouden het tweede en derde deel uiteindelijk zelfs overvloeien in elkaar. Binnen dit alles vindt vaak een gigantische harmonische worsteling plaats zoals enkel Beethoven die kon verzinnen. Als er al geen breed spectrum van toonaarden wordt doorlopen, zijn er wel schommelingen tussen

majeur en mineur of zijn er voldoende harmonische verrassingen die de aandachtige luisteraar op het puntje van zijn stoel vast kluisteren. Al deze elementen komen ook aan bod in het *Violconcerto in D*. Volgens Carl Czerny, een leerling van Beethoven, werd dit concerto vrij snel gecomponeerd; het was een opdrachtwerk met een concrete deadline. Franz Clement, concertmeester van het Theater an der Wien, wou een creatie op zijn eerstvolgende Academie (de toenmalige benaming voor wat we nu concert zouden noemen). Clement gold als één van de beste vioolspelers van dat moment. Gelukkig maar, want het Concerto was maar net op tijd klaar waardoor Clement het grootste deel ervan op zicht (!) moest spelen. Op 23 december 1806 kende het "*Concerto par Clemenza pour Clement primo Violino e direttore al teatro a Vienna*" zijn première. Deze speelse opdracht op het oorspronkelijke manuscript verdween bij de eerste druk (1808); de naam van Beethovens jeugdvriend Stephan von Breuning kwam in de plaats. Wellicht omdat de eerste opvoering van het Concerto vooral voor Clement een succes was. Hij had er immers geen graten in gezien om tussen het eerste en het tweede deel één van zijn eigen Fantasieën ten gehore te brengen. Dit hield in dat er allerlei kunststukjes werden gespeeld terwijl Clement de viool omgekeerd hield. Het publiek amuseerde zich rot. De critici (onder andere de Wiener Theaterzeitung) concludeerden dat het Concerto wel vele schoonheden kende, maar dat de continuïteit vaak doorbroken werd en dat er teveel herhalingen waren van in wezen hetzelfde materiaal. Een groot deel van het applaus was volgens hen dan ook voor Clement die mede werken van Méhul, Mozart, Cherubini en Händel ten gehore had gebracht. Het zou duren tot 1844 voor het Concerto de waardering kreeg die het verdiende, zeventien jaar na de dood van de componist. Dit dankzij de uitvoering in Londen door de toen dertienjarige (!) violist Joseph Joachim (de latere boezemvriend van Johannes Brahms) en met Felix Mendelssohn-Bartholdy als dirigent. Hun interpretatie was legendarisch. Men kan spreken van één grote vloeiende stroom die ontstaat uit de muzikale basisideeën. Ongeveer vijfentwintig minuten lang wordt een muzikale fantasie naar voren gebracht. Alleen al de duur van deze beweging overtreft die van de twee volgende samen. Beethoven heeft veel te vertellen en zoals gewoonlijk stopt hij enkel als de redevoering volledig ten

einde is. Hierna is een pauze welkom, in de vorm van het tweede deel. Dit Larghetto verschijnt als een uitgebreide variatievorm met een ABA'-structuur als overkoepelend gegeven. Om het evenwicht te bewaren tegenover het eerste deel, waar de blazers de hoofdrol op zich nemen, primeren de strijkers in dit deel. In het A-deel presenteren zij heel zacht het hoofdthema. Dit langzame deel wordt vaak aanzien als één lange inleiding tot het finale deel. Het refereert enigszins aan de *Romances voor viool en orkest* die Beethoven schreef in de jaren voorafgaand aan dit Vioolconcerto. Beethoven was in dit werk bijzonder gul met muzikale ideeën. Hij kende het solo-instrument immers goed en wist het eenstemmige karakter ervan te verzoenen met de harmonische machine van het symfonisch orkest. Door de grotere rol die het orkest noodzakelijkerwijs krijgt, spreekt men vanaf Beethovens latere concerten vaak over symfonische concerten. Opmerkelijk is dat Beethoven zelf geen enkele cadens voor dit Concerto heeft uitgeschreven. Hij zou later nog een transcriptie maken van dit concerto voor piano op aanraden van Muzio Clementi (voor de vrouw van Stephan Von Breuning) waarin hij niet minder dan vier cadensen uitschreef. Voor het Vioolconcerto wordt vaak teruggesproken naar de cadenzen van Fritz Kreisler. Beethoven spreidt nog maar een keer zijn kunnen tentoon door via een lange reeks harmonieën toch triomfantelijk te eindigen met een referentie aan het vrolijke dansmotief.

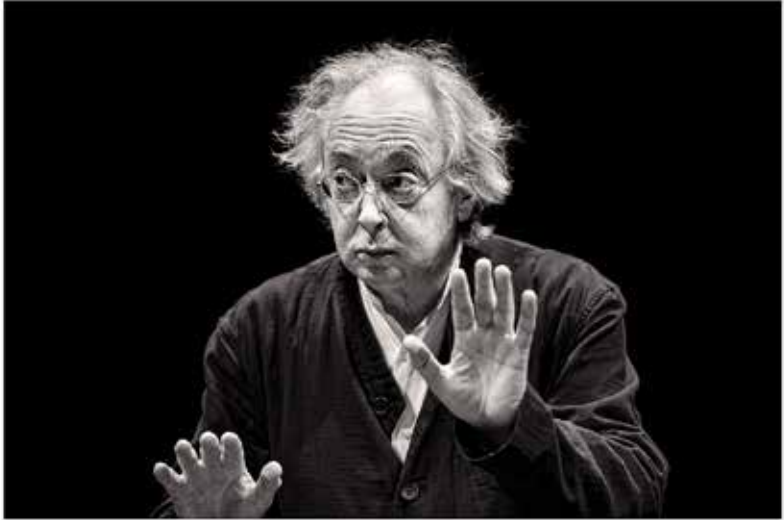
ROBERT SCHUMANN

Symfonie nr. 1 in Bes, 'Frühlingssinfonie' op. 38

Schumann het, net als Brahms, tot vier symfonieën gebracht, tenminste wanneer we gemakshalve de zogenaamde *Zwickauer symfonie in g WoO. 29*, een onvoltooid, uit twee delen bestaand werk uit 1832/3 en de *Ouverture, scherzo en finale op. 52* (1841, 1845) hier buiten beschouwing laten.

Schumann had in 1832/3 als student al in schetsvorm een symfonie in g-klein klaar, maar het ontbrak hem aan zelfvertrouwen om het werk af te maken: het bestaat dus nu als de half-afgewerkte *Zwickauer symfonie*. Jarenlang werkte hij aan symfonische schetsen, maar net als Brahms ontbrak het hem aan moed om ze af te ronden. Het duurde zeven jaar voordat hij – nadat hij 21 maart 1839 de door Mendelssohn gedirigeerde in het Leipzige Gewandhaus uitgevoerde 'grote' *symfonie in C (de Negende)* van Schubert had gehoord – voordat hij de symfonische draad weer durfde oppakken. In diezelfde tijd noteerde Clara Wieck in haar dagboek dat het haar grootste wens was wanneer Robert weer een orkestwerk zou schrijven. Twee jaar later waren Clara en Robert getrouwd en werd de exuberante *Eerste, Lentesyfonie*, geboren. Een werk dat in een vlaag van enthousiasme tussen 23 januari en 20 februari 1841 ontstond. De symfonie werd geïnspireerd door een lentegedicht van Adolph Böttger en had aanvankelijk descriptieve benamingen voor elk deel: '*Ontwaken van de lente*', '*Avond*', '*Vrolijke speelmakkers*' en '*Volop lente*'. Later werden deze verworpen.

De beginfanfare door hoorns en trompetten uit de langzame inleiding, die inderdaad een gevoel van ontwaken, van beginnende lente suggereert, vormt de kiemcel van het stuk. Mendelssohn dirigeerde de première van deze symfonie 31 maart 1841 in Leipzig. Het werk maakte een positieve indruk wat Schumann stimuleerde om meer orkestwerken te componeren. Eenmaal met Clara getrouwd leverde hij in 1840 eerst een onvoorstelbare aantal liederen af.

PHILIPPE HERREWEGHE

Philippe Herreweghe werd geboren in Gent en combineerde er zijn universitaire studies met een muzikale opleiding aan het conservatorium, waar hij piano volgde bij Marcel Gazelle. In dezelfde periode begon hij te dirigeren en in 1970 richtte hij het Collegium Vocale Gent op. Nikolaus Harnoncourt en Gustav Leonhardt merkten zijn uitzonderlijke benaderingswijze op en nodigden hem uit om mee te werken aan hun opnames van de verzamelde *Bachcantates*. Al gauw werd Herreweghes levendige, authentieke en retorische aanpak van de barokmuziek geprezen en in 1977 richtte hij in Parijs het ensemble La Chapelle Royale op, waarmee hij de muziek van de Franse Gouden Eeuw ten uitvoer bracht. Van 1982 tot 2002 was Philippe Herreweghe artistiek directeur van de Académies Musicales de Saintes. In die periode creëerde hij verschillende ensembles, waarmee hij een adequate en gedegen lezing wist te brengen van een repertoire lopende van de renaissance tot de hedendaagse muziek. Zo was er het Ensemble Vocal Européen, gespecialiseerd

in renaissancepolyfonie, en het Orchestre des Champs Élysées, opgericht in 1991 met de bedoeling het romantische en pre-romantische repertoire opnieuw te laten schitteren op originele instrumenten. Sinds 2009 werkt Philippe Herreweghe samen met Collegium Vocale Gent actief aan de uitbouw van een groot symfonisch koor op Europees niveau. Sinds 2001 is hij artistiek directeur van de Accademia delle Crete Senesi, het Toscaanse zomerfestival dat sinds 2017 bekend staat onder de naam Collegium Vocale Crete Senesi. Steeds op zoek naar muzikale uitdagingen is Philippe Herreweghe sinds enige tijd erg actief in het grote symfonische repertoire van Beethoven tot Stravinsky. Sinds 1997 is hij als dirigent verbonden aan het Antwerp Symphony Orchestra. Bovendien is hij een veel gevraagd gastdirigent van orkesten zoals het Concertgebouworkest Amsterdam, het Gewandhausorchester Leipzig, het Scottish Chamber Orchestra of het Tonhalle Orchester Zürich. In de komende seizoenen staan engagementen gepland bij de Staatskapelle Dresden, het Konzerthausorchester Berlin en het Cleveland Orchestra.

Met al deze ensembles bouwde Philippe Herreweghe bij de labels Harmonia Mundi France, Virgin Classics en PentaTone een uitgebreide discografie op met meer dan 120 opnamen. Hoogtepunten zijn ondermeer de *Lagime di San Pietro* van Lassus, de *Matthäus-Passion* van Bach, de integrale symfonieën van Beethoven en Schumann, Mahlers liedcyclus *Des Knaben Wunderhorn*, Bruckners *Symfonie Nr.5*, *Pierrot Lunaire* van Schönberg en de *Symphonie de Psaumes* van Stravinsky. In 2010 startte een nieuw opnameproject waarbij Philippe Herreweghe samen met Outhere-Music zijn eigen label π (PHI) oprichtte. Ondertussen zijn meer dan 25 opnamen beschikbaar met muziek van William Byrd tot Igor Stravinsky. De meest recente opnamen omvatten o.a. het *Zesde Madrigaalboek* van Carlo Gesualdo (LPH024), de *Vierde Symfonie* van Johannes Brahms (LPH025) en *Du treuer Gott* (LPH027) met cantates van J.S.Bach. Omwille van zijn consequente artistieke visie en engagement werd Philippe Herreweghe op verschillende plaatsen onderscheiden. In 1990 werd hij door de Europese muziekers uitgeroepen tot "Muzikale Persoonlijkheid van het Jaar". Samen

met het Collegium Vocale Gent werd Philippe Herreweghe in 1993 benoemd tot "Cultureel Ambassadeur van Vlaanderen". Een jaar later werd hem de orde van Officier des Arts et Lettres toegekend, en in 1997 werd hij benoemd als Doctor honoris causa aan de Katholieke Universiteit Leuven. In 2003 kreeg hij in Frankrijk de titel Chevalier de la Légion d'Honneur toegekend. In 2010 verleende de stad Leipzig aan Philippe Herreweghe de Bach-Medaille voor zijn grote verdienste als Bachuitvoerder. In 2017 ontving Philippe Herreweghe een eredoctoraat aan de Universiteit Gent.

STEFAN JACKIW

Stefan Jackiw (1985) is een van de meest veelbelovende artiesten van zijn generatie en stond als solist reeds naast de orkesten van Boston, Chicago, Cleveland, New York, Philadelphia en San Francisco. De voorbije seizoenen debuteerde hij in het Konzerthaus van Berlijn en keerde hij terug naar het Concertgebouw in Amsterdam voor een concert met het Radiofilharmonisch Orkest. In Azië maakte hij zijn debuut bij de Tokyo Symphony in de Suntory Hall onder leiding van Krzysztof Urbanski en hij werd opnieuw uitgenodigd door de Seoul Philharmonic onder leiding van Mario Venzago. Tot de recente hoogtepunten behoren zijn recitaldebuut in de Carnegie Hall met muziek van Stravinski, Brahms en Strauss en de wereldpremière van een nieuw werk voor piano en viool van David Fulmer, maar ook concerten met de St. Louis Symphony onder leiding van Nicholas McGegan, het Rotterdams Filharmonisch Orkest onder leiding van Yannick Nézet-Séguin, het Indianapolis Symphony Orchestra onder leiding van Krzysztof Urbanski, de Pittsburgh Symphony onder leiding van Juraj Valcuha en de Kansas City Symphony onder leiding van Michael Stern.

Jackiw werkte samen met de London Philharmonic, het Orchestre Philharmonique de Strasbourg, het Bournemouth Symphony Orchestra, het Orchestra del Maggio Musicale Fiorentino, de Royal Liverpool Philharmonic, het Ulster Orchestra of Ireland, de Seoul Philharmonic en het Deutsches Symphonie-Orchester Berlin.

Daarnaast is Jackiw ook actief als recitalist en kamermuzikant. Hij was te gast op talrijke belangrijke festivals, zoals het Aspen Music Festival, het Ravinia Festival, het Caramoor International Music Festival en het Mostly Mozart Festival in New York. Als kamermuzikant werkte Jackiw samen met gerenommeerde artiesten als Jeremy Denk, Steven Isserlis, Yo-Yo Ma en Gil Shaham. Verder is hij een graag geziene gast op het Seattle Chamber Music Festival, het Bridgehampton Chamber Music Festival, het Bravo! Vail Valley Music Festival en het Bard Music Festival.

Jackiw is lid van Ensemble Ditto, een bijzonder populair kamermuziekensemble uit Korea dat een nieuw publiek wil laten kennismaken met het kamermuziekrepertoire. Ensemble Ditto speelt in uitverkochte zalen en brengt werken van Bach, Mozart en Beethoven tot George Crumb, Steven Reich en John Zorn.

WWW.STEFANJACKIW.COM

ANTWERP SYMPHONY ORCHESTRA

Het Antwerp Symphony Orchestra is het symfonisch orkest van Vlaanderen, met de nieuwe Koningin Elisabethzaal in Antwerpen als thuisbasis. Onder leiding van chef-dirigent Elim Chan (vanaf seizoen 2019-2020) en vaste gastdirigent Philippe Herreweghe wil het orkest een zo groot mogelijk publiek ontroeren en inspireren met concertbelevingen van het hoogste niveau. De organisatie van het orkest en het management van het Antwerp Symphony Orchestra gebeurt door een jong en dynamisch team van 20 medewerkers. Elim Chan is chef-dirigent (vanaf seizoen 2019-2020), Philippe Herreweghe is vaste gastdirigent en Edo de Waart is eredirigent van het orkest. Het orkest bestaat uit 78 geëngageerde muzikanten in vast dienstverband.

Het Antwerp Symphony Orchestra is een Kunstinstituut van de Vlaamse Gemeenschap en wordt gesteund door de Vlaamse Gemeenschap en de Stad Antwerpen.

MET STEUN VAN DE BELGISCHE TAX SHELTER. CASA KAFKA PICTURES TAX SHELTER EMPOWERED BY BELFIUS.

OM NAAR UIT TE KIJKEN

za 27 okt 2018 - 20 u - Sint- Quintinuskathedraal

VOCAL ART

Nordland

In Nordland brengt Vocal Art enkel muziek van boven de poolcirkel. Oude folksongs maar ook nieuwe muziek op teksten van Petter Dass, die 'de Shakespeare van Noorwegen' wordt genoemd. Laat je meeslepen door de rijke stemmenpracht en de krachtige alomtegenwoordige Scandinavische zangcultuur.

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP ccha.be